

Breaking down the melacha of Tochen – part 1

The most important section of halacha for a rabbi to teach

שו"ע או"ח שכח, ב

מי שיש לו חולי של סכנה מצוה לחלל עליו את השבת והזריז הרי זה משובח והשואל הרי זה שופך דמים:

מג"א שם

והנשאל ה"ז מגונה שהי' לו לדרוש ברבים שמותר

ירושלמי ח, ב

[הזריז משובח. והנשאל מגונה] והשואל הרי זה שופך דמים.

Definition of Tochen

Powder

שבת עג, א רש"י

מתני' אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: הזרע, והחורש, והקוצר, והמעמר, והדש, והזורה. הבורר, הטוחן, והמרקד, והלש, והאופה.

האופה - לא הוה במשכן דלא שייך אלא בפת ופת לא שייכא במלאכת המשכן אבל כולו קמיינתא הואי בסממנין של צבע תכלת וארגמן ותולעת שני ובגמרא פריך דשביק תנא מבשל דהוי בסממנים ונקט אופה ושיעורן של אלו כגרוגרת חוץ מחורש דבכל שהוא לקמן בפרק הבונה (שבת דף קג.):

Small pieces

והטוחן. אמר רב פפא: האי מאן דפריס סילקא — חייב משום טוחן. אמר רב מנשה: האי מאן דסלית סילתי — חייב משום טוחן. אמר רב אשי: אי קפיד אמשחתא — חייב משום מחתך.

רמב"ם שבת ז, ה

התולדה היא המלאכה הדומה לאב מאלו האבות. כיצד. המחתך את הירק מעט לבשלו הרי זה חייב שזו המלאכה תולדת טחינה. שהטוחן לוקח גוף אחד ומחלקו לגופים הרבה. וכל העושה דבר הדומה לזה הרי זה תולדת טוחן. וכן הלוקח לשון של מתכת ושף אותו כדי לקח מעפרו כדרך שעושים צורפי הזהב הרי זה תולדת טחינה:

שו"ע שכא, יב

דיני תולש בשבת ודין טוחן ודין תיקוני מאכל או מעבד ולש. ובו יט סעיפים:

המחתך הירק דק דק חייב משום טוחן.

"It's ok to say "I don't know"

ביה"ל שם

המחתך הירק דק דק - בגמרא איתא אר"פ האי מאן דפריס סילקא חייב משום טוחן ופירש רש"י פריס מחתכו דק דק וכ"כ התוספות דמייירי בחתיכות קטנות כעין טחינה אבל בחתיכות גדולות קצת אין דרך הטחינה בכך וכ"כ הרמב"ם דק דק אך כ"ז לענין חיוב אבל לענין איסור יש ליזהר מאד בזה דכבר כתב בספר יראים להרא"מ דשיעור דקותן לא נודע לנו וכן משמע בב"י דהצריך לענין היתר אישלאנד"א שיעשה חתיכות גדולות במקצת וגם יהיה סמוך לסעודה עי"ש:

הכה את שיניו

אדה"ז שם יג ע"פ מג"א

דְּבַר שְׂאִינוֹ חֲפֵץ לֶאֱכֹלוֹ (וְלֹא לְהַאֲכִילוֹ לְתִינוּק) לְאַלְתֵּר — אִסּוּר לְלַעֵסוֹ בְּשָׁנָיו, מִשּׁוּם טְחִינָה:

שש"כ פרק ו הערה ו

בחותר עצים דק דק. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, שהרמב"ן במלחמות ריש פ"ג דביצה כתב, דהמבקע עצים בקופיץ חייב סקילה משום טוחן, ומשמע אף דמסתמא הם גדולים קצת ואינם דק דק ואפ"ה חייב, והוא משום דמכיון שטחן אותם עד שראויים לתפקידם, הר"ז חשיב טוחן, דלפ"ז צ"ל דטעמא שמותר לחתוך בשבת פירות וירקות גדולים לחתיכות קטנות שראויות מיד לאכילה, הוא מפני שעדיין צריכים לשיניים הטוחנות אותם, ושאיני ביקוע עצים שראויים לתפקידם מיד בלי שום טחינה, אולם החותר עצים דק דק כדרך שרגילים לחתוך עצים דקים ולהדביקם (דיקטים), נראה דשפיר חייב אע"ג שהם גדולים וארוכים, וכמבואר שבת עד ב לענין כוורת, דאף שהם ארוכים חשיב טוחן מפני שהם דקים, עכ"ד, ועיין שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' עד, טוחן, ס"ק ג' ^{המחבר} (ז) סי' שכא שמירת שבת כהלכתה עמוד מס 183 א >מהדורה חדשה< נויבירט, יהושע ישעיה בן אהרן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

?Can you cut it up very small for the elderly that can't chew

רמ"א סי"ב – אדה"ז סי"א

הגה וה"ה דאסור לחתוך גרוגרות וחרובים לפני זקנים [ב"י בשם תוספתא]

Loophole #1 – For right away - mayad

רמ"א סי"ב

וכל זה לא מיירי אלא לחותר ומניח אבל אם לאכלו מיד הכל שרי מידי דהוי אבורר לאכול מיד
[דשרי] [תשובת הרשב"א והר"ן פרק כלל גדול]

2. Doesn't from the ground
3. Great deviation
4. Pre-ground

Everyone agrees with the Rashba BUT

והרשב"א כתב בתשובה דהא דפריים סילקא דוקא במחתך כדי לאכלו למחר או אף לבו ביום ולאחר שעה לפי שדרך סילקא לחתכו דק דק בשעת בישולו וכל שדרכו בכך ומניחו לאחר שעה הא לאוכלו מיד שרי שלא אסרו על האדם לאכול מאכלו חתיכות גדולות או קטנות וכדאמרינן בפרק כלל גדול (שבת עד.) היו לפניו שני מינין בורר ואוכל לאלתר בורר ומניח לאלתר ולבו ביום לא יברור ואם בירר נעשה כבורר לאוצר וחייב חטאת דאלמא כל שאוכל מיד כדרך שבני אדם אוכלין אע"פ שיש באותו צד בעצמו חיוב חטאת כשמניח לאחר זמן ואף לבו ביום מותר עכ"ל וכתב הר"ן בפ' כלל גדול וכבר ביארתי בסימן שי"ט שיעור לאלתר האמור גבי בורר ואוכל לאלתר נמצינו למדין דמותר לחתוך בשבת קיבוץ ירקות שקורין אינשאלד"ה והוא שיאכל לאלתר לדברי הרשב"א ואפי' אם אחד מחתך לצורך כל בני הסעודה שרי שהרי התוספות פירשו בורר ומניח דהיינו בורר לצורך אחרים **ומשמע דליכא מאן דפליג עליה דהרשב"א** בהא דהא שפיר מייתי ראייה מההיא דבורר

...ומ"מ נכון הדבר להזהיר שיחתכום לחתיכות גדולות קצת ושיאכלו לאלתר וכל בכה"ג נראה דלית ביה בית מיחוש

מג"א טו

ובש"ג מפקפק על היתר זה וגם הרב"י כת' ליזהר לחתוך לחתיכות גדולות קצת ע"ש אבל במדינתנו נהגו לחתוך הצנן דק דק מאד ויש להם על מי שיסמוכו ועכ"פ אסור לעשות עד יציאת ביה"כ דבעינן סמוך לסעודה ממש כמ"ש ריש סי' שי"ט וכ"מ בר"ן ס"פ ט"ו

אדה"ז ס"י

אבל במדינתנו נהגו לחתוך הצנן דק דק מאד, וכן בצלים, ויש להם על מי שיסמכו. ועל כל פנים **צריכים לזהר** שלא יתחילו עד אחר יציאה מבית הכנסת, שצריך שיהא סמוך לסעודה ממש, כמו שנתבאר בסימן שי"ט לענין בורר: